

Matoušovo evangelium

Mt vs. Mk

- Mk zřejmě první
- Mt vnímán jako první a nejdůležitější ve starověku (min. od Ireneje)
- Mt (18 300 slov) **o více než 50% delší** než Mk (11 300 slov).
- Většina materiálu, o který je Mt delší, připadá na
 - kap. 1–2 o Ježíšově dětství
 - Ježíšovy řeči (Mt 5–7; 10; 13; 18; 24–25)
 - (pouze) dvě svědectví o zázracích (Mt 8,5–13 a 12,22–23) navíc oproti Mk, zřejmě z Q
- Mt reprodukuje asi **80% Mk**. Často i shodné pořadí perikop.

Struktura literárního díla

- Úvod: Ježíšův původ
 - Ježíšova identita (Mt 1)
 - Ježíšovo dětství (Mt 2)
- První část: Hlásání nebeského království
 - Vyprávění: Jan Křtitel, Ježíšův křest, pokušení na poušti, začátek působení v Galileji (Mt 3–4)
 - Řeč: Kázání na hoře (Mt 5–7)
- Druhá část: Působení v Galileji
 - Vyprávění: 9 zázraků uzdravení, utišení bouře, exorcismus (Mt 8–9)
 - Řeč: Vyslání Dvanácti (Mt 10)
- Třetí část: Zpochybňování Ježíše
 - Vyprávění: Ježíš a Jan Křtitel, spory o sobotu a Ježíšovu pravomoc, Ježíšova rodina (Mt 11–12)
 - Řeč: Kázání v podobenstvích (Mt 13,1–52)

Struktura literárního díla

- Čtvrtá část: Christologie a eklesiologie
 - Vyprávění: Odmítnutí v Narazetě, nasycení 5000, spory s farizeji, nasycení 4000, Petrovo vyznání, první předpověď utrpení, proměnění na hoře, druhá předpověď utrpení (Mt 13,53–17,27)
 - Řeč: Kázání o církvi (Mt 18)
- Pátá část: Jeruzalém
 - Vyprávění: Podobenství o soudu, třetí předpověď utrpení, vjezd do Jeruzaléma, vyčištění chrámu, střet s autoritami (Mt 19–23)
 - Řeč: Eschatologická řeč (Mt 24–25)
- Závěr: Utrpení, smrt a vzkříšení
 - Spiknutí proti Ježíši, poslední večeře (Mt 26,1–29)
 - Uvěznění, židovský a římský soud, smrt (Mt 26,30–27,56)
 - Pohřeb, hlídka u hrobu, prázdný hrob, zjevení Vzkříšeného (Mt 27,57–28,20)

Důrazy: christologie

- Petrovo vyznání v Mk 8,27: „Ty jsi Mesiáš.“ / Mt 16,16: „Ty jsi Mesiáš, syn živého Boha.“
- Ježíš, potomek Davidův a Abrahamův (rodokmen: Mt 1,1–17)
- Ježíš implicitně srovnáván s Mojžíšem (Kázání na hoře: Mt 5–7)
- Narážky: Ježíš jako božská Moudrost (Mt 11,19; 11,27)
- Trojiční formulace v závěru evangelia (Mt 28,19)

Důrazy: eklesiologie

- Už ne jen nedůvěra v židovské náboženské authority (Mk), ale i její nahrazení novým „národem“ (Mt 21,43)
- Důraz na Petrovo prvenství mezi Dvanácti
- Instrukce, jak mají vypadat vztahy v církvi (Mt 18: výjimečné místo zdánlivě bezvýznamných atd.)

Důrazy: eschatologie

- Přichází nový věk:
 - signalizováno astronomicky v příběhu o narození Ježíše
 - Ježíšovu smrt provází zemětřesení, probuzení mrtvých a jejich příchod do Jeruzaléma
 - Ježíšovo vzkříšení provází zemětřesení, anděl sestupující na hrob
- Eschatologická řeč Mt 24–25
- Poslední slova, Mt 28,20: „Já s vámi budu neustále, až do konce světa.“

Dle tradice autorem apoštol Matouš

Papias z Hierapole (cca 130): „Presbyter [Jan] také říkal: „Marek se stal Petrovým tlumočnickem (**ἑρμηνευτής**). Pečlivě zapsal všechno, co si zapamatoval z Pánových výroků a skutků,‘ ovšem nikoli v patřičném pořadí (ὅσα ἐμνημόνευσεν, ἀκριβῶς ἔγραψεν, οὐ μέντοι **τάξει** τὰ ὑπὸ τοῦ κυρίου ἢ λεχθέντα ἢ πραχθέντα). ... Matouš uspořádal [a zapsal Ježíšovy] výroky v hebrejském jazyce (Ἐβραΐδι διαλέκτῳ τὰ λόγια **συνετάξατο**). Každý je pak přeložil (**ἡρμήνευσεν**), jak uměl“ (in: Eusebios, *Hist. eccl.* III,39,16).

Autorem dle tradice apoštol Matouš

Irenej z Lyonu (cca 180): „Když Petr a Pavel v Římě hlásali evangelium a zakládali církev, dal Matouš Židům evangelium k dispozici v písemné formě a v jejich vlastním jazyce. Po Pavlově a Petrově smrti také Petrův učedník a tlumočník Marek nám písemně předal Petrova kázání. Pak Lukáš, následovník Pavlův, zapsal do knihy evangelium, jak je hlásal Pavel. A potom sám Pánův učedník Jan, který spočinul na Pánových prsou (J 13,25), vydal evangelium, když pobýval v asijském Efezu“ (*Adv. haer.* III,1,1).

Apoštol Matouš v Mt, Mk, L a Sk

Mt 9,9: „Jak šel Ježíš odtud dál, uviděl, jak v celnici sedí člověk, který se jmenoval Matouš. Řekl mu: ‚Pojď za mnou!‘ A on vstal a šel za ním.“

V Mt 10,3 ve výčtu apoštolů tento celník Matouš ztotožněn s apoštolem Matoušem (x Mk 3,18; L 6,15; Sk 1,13).

Mk 2,14: „A jak šel dál, uviděl, jak v celnici sedí Levi, syn Alfeův. Řekl mu: ‚Pojď za mnou!‘ A on vstal a šel za ním.“

L 5,27: „Potom vyrazil a všiml si celníka jménem Levi sedícího v celnici. Řekl mu: ‚Pojď za mnou!‘ On všechno nechal, vstal a šel za ním.“

Originál Mt s nejvyšší pravděpodobností řecky

- Autorovy formulace jsou často obdobné s Markovými – působí jako korekce Mk stylu
- Syntax nekopíruje zcela semitskou (podřadná souvětí, genitiv absolutní)
- Slovní hříčky v řečtině (Mt 24,30: τότε **κόψονται** πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ **ὄψονται** τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου...)

Co lze říct o autorovi Mt?

- Zřejmě jediný autor nám neznámého jména
- Píše evangelium zřejmě mezi lety 80–90
- Užívá arameismy, nevysvětluje židovské zvyky
- Nebyl očitým svědkem daných událostí – závisí na zdrojích (Mk, zřejmě Q, příp. další: není vyloučeno, že semitsky psané)

Co lze říct o autorovi Mt?

- Zřejmě původem Žid (výrazné odkazy na židovský Zákon, např. Mt 5,17–48; 23,2–3; 24,20)
- Adresáti: zřejmě většinově židovská komunita, ke které se připojoval stále větší počet ne-židovského obyvatelstva
- Možná v Sýrii, snad přímo v Antiochii (Mt 4,24: v Mt oproti Mk zmíněna Sýrie; odkazy u Ignáce)

Matouš x Pavel

Mt 5,17: „Nepřišel jsem zrušit Zákon!“

Ř 6,14–15: „Nejste pod Zákonem!“